

מכל מקום חשב השי"ת שמזאת הפעולה תישאר מחשבה טובה, כדאיתא בגמרא (גטין נז): מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, ונתברר בזה כוונת שאול, שזו היתה כוונתו – להוציא הטוב והקדושה שנמצא באגג, כי שאול הוא מבנימין.
(מי השילוח ח"ב ויחי; וכן שם בח"א ויחי; תצוה ד"ה ומלאת. וע"ע מחשבות חרוץ ה, ד"ה וב"פ. עמ' 21–22)
עוד ענינים ורמזים – בלקוטי מוהר"ן תנינא עז; קמא יזג.

דף נד

זמביא חלוקי אבנים מפולמות – כגון חלוקי אבנים מן הנחל, שחלקות הן ללא פגימות (עפ"י תוס' סוכה מט. חולין יח.).

וכתב הרמב"ם (בית הבחירה א, יד) שהיו מביאים אותן האבנים מבתולת הקרקע; חופרים עד שמגיעים למקום הניכר שאינו מקום עבודה ובנין, או מן הים הגדול – ומוציאים משם את האבנים ובונים.

(ע"ב) ז'ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות – הכוונה שארץ ישראל היא מרכז העולם. ולכן אורה מזוג, וגם מחכים, וביותר מקום המקדש, שלכן בו ישבו חכמי הסנהדרין ומשם תצא תורה

(מהרש"א קדושין סט. וכעין שאמרו (בסנהדרין לו.) שהסנהדרין יושבת בטבורו של עולם).
וכיוצא בזה פרש המהר"ל מפרג (בחידישי אגדות) שאין הכוונה 'גבוה' במובן הגשמי אלא כינוי לקדושתה ומעלתה, כי כל המקודש מחבירו נקרא 'גבוה', ושאר מקודש – שפל (וע"ע: ליקוטי מוהר"ן ט, ה; ז, א; י, ד; תפארת יוסף תגיגה ג: ד"ה איזהו).

ויש מי שפרש כפשוטו, והכוונה שגבוהה מכל הארצות שמסביבותיה, כך שכל הבא אליה מכל מקום – עולה (מרומי שדה שם. ומהרש"ל כתב נפקותא לענין נדרים; הנודר לעלות מהארץ – נדרו בטל ולוקה משום 'לא תשא... לשוא').

אשר נשבע לה... אם אבא באהל ביתי, אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצע מקום...' – כלומר, נשבע שלא יעלה על מיטתו וישן ברצון, אבל שינת אונס – אינה מסורה בידו ואינה כלולה בשבועתו, והלא הנשבע שלא ישן – מלקין אותו וישן לאלתר (עפ"י חדושי חתם סופר נדרים פט. והר צבי כאן. וע' בשיטה מקובצת באות ו כע"ז).

רמזים ופרפראות

ז'ובין כתפיו שכן' – בגימטריא: **ובירושלם** (בעל הטורים – ברכה).

*

ארץ ישראל באמצע כל הארצות, ובית המקדש באמצע ארץ ישראל, ומשם רואה הקב"ה כל העולמות (עפ"י מדרש תנחומא קדושים).

התורה היא באמצע כל החכמות. והראיה – כי הלמדן יכול להבין בכל החכמות כשרוצה, ואילו החכם בשאר החכמות, כשרוצה ללמוד תורה אינו יכול. ולכך ספר 'ויקרא' באמצע התורה – כי בו כתובים הקרבנות שהם בבית המקדש, שהוא צמצום וריכוז הכל. ולכך מתחילים עם הקטן ללמדו 'ויקרא', שהוא גם כן בחינת צמצום. רמז לדבר ויקרא – אלף זעירא (בשם רבי פינחס מקוריץ – אמרי פנחס ('השלם') ש"ס ומדרשים עמ' ט). ממוצא הדברים נשמע שהלכות קדשים ועניניהם המה תמציתה ו'מרכזיותה' של החכמה כולה, כשם שביהמ"ק משתיתו של עולם. ובוה יובן מאמרם ז"ל 'חכמת – זה סדר קדשים'.

*

'וכי מה ענין נזירות אצל רמה, אלא שהיו יושבין ברמה ועוסקין בנויו של עולם...' – '... שעסקו בשאלת בנין בית המקדש שיהפוך עולם מנוול לעולם נאה. אמנם מצד המעשי התחילו בבנין בית המקדש רק בימי שלמה, אבל האידיאה הנשגבה של בית המקדש צפה ועלתה בראשונה ברמה. ובוה אפשר לפרש את הפסוק קול ברמה נשמע שרבים מתלבטים בו, כי הרי קבורת רחל היא בחלקו של יהודה בדרך אפרתה ורמה היא בחלקו של בנימין? – אלא במקום חידוש האידיאה של בית המקדש, שם נשמעה גם היללה על חרבנו'.

(מתוך מאמרי הראי"ה ב עמ' 389)

דף נה

'ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים' ... כי חטאת, מה חטאת אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, אף זבחי שלמי צבור לזכרי כהונה' – וזהו עומק פשט הכתוב, שלכן כלל שניהם ב'עשה' אחת. ועוד זאת, בכל מקום שמוזכרים יחדיו חטאת עולה ושלמים (בסדר שמיני ונצו) נאמרה חטאת בתחילה, שהרי קריבה קודם לעולה, ואילו כאן נאמר עולה בתחילה – שינה הכתוב כדי לסמוך חטאת לשלמים, להקישם.

וזהו שמקשה אביי: 'אי הכי, גבי איל נזיר דכתיב...' – גם שם נאמר כן, מכיון ששינה והקדים עולה לחטאת [הגם שהחטאת קריבה קודם לעולה], ודאי בא להקיש חטאת לשלמים. [וזהו שאמר 'אי הכי' – כי לפי הדרשה הראשונה שדרשנו דין 'צפון', אין שייך להקיש איל נזיר לחטאת, מפני שהוא דבר הלמד בהקש ואינו חוזר ומלמד בהקש, אדרבה, אילו היה כתוב שלמים לאחר עולה היה מקום להקישם אליה].

ומתריך, בא להקיש שלמים לחטאת, ללמד שאם גלה על אחד משלשתן יצא, וזהו החטאת שקרבה ראשונה, כשגילח מיד אחריה – יצא. לכך סמך הכתוב החטאת לשלמים, ללמוד דין זה (משך חכמה אמור כג, יט. וע"ע ב'הר צבי' כאן בבאר מהלך הסוגיא).

לדעת התוס' (בסוכה לא. ד"ה ור' יהודה) שלימוד ההקש אדם דן מעצמו, צריך להבין מה מקשה אביי ומאי 'אי הכי' דקאמר, הלא סוף סוף הקיש הכתוב. ולכאורה מוכח לפי זה כמש"כ בשו"ת חות יאיר (רג) שכל הקש מבוסס על יתור או חריגה בדקדוק הלשון, ובלא זה אינו הקש דאורייתא אלא אסמכתא בעלמא. ומובן אם כן שעל זה נסוב המו"מ בסוגיא, האם להקיש משום שינוי הסדר כנ"ל, אם לאו.

הלכה כדעה ראשונה. ונראה שגם שמואל מודה שאם עשה כרב – כשר ולא עבר על 'בל תוסיף' (עפ"י זבח תודה. ע"ש).

דף נד

- פב. א. האם יסוד המזבח היה מקיף את המזבח מארבע רוחותיו?
 ב. היכן היו ממצים את דם עולת-העוף?
 ג. כיצד היו בונים את קרנות המזבח?

א. לדברי רב, יסוד המזבח לא היה מקיפו מארבע רוחותיו אלא בצפון ובמערב, ועוד אמה אחת ברוח דרומית ואמה אחת ברוח מזרחית. וטעם הדבר, מפני שלא נבנה המזבח אלא בחלקו של בנימין. ואותו שטח במזרח ובדרום – של שבט יהודה היה.

לדברי לוי, היה היסוד מקיף מכל רוחות המזבח, אלא שבדרום מזרח לא היה משמש כיסוד למתן דמים. הרמב"ם (בית הבחירה ב, י) פסק כרב.

ב. מיצוי דם עולת העוף היה בקרן דרומית-מזרחית (משנה סד:), בחצי העליון של קיר המזבח. גם אם מיצה למטה מן הסובב, כל שהוא למעלה מחוט הסקרא – כשר. [ואפשר שהדם היה מתמצה ושותת על בליטה קטנה כנגד אותה הקרן – לדברי רב שלא היה שם יסוד].

שיירי הדם; לגרסת הר' חיים, היו שופכים מהעוף על אותה בליטה. ולדעת רבנו תם, לא היתה שפיכת שייריים בעולת העוף.

ג. בניית קרנות המזבח; הביאו תבנית שיש בה חלל אמה על אמה, והיו יוצקים לתוכה תערובת של אבנים מפולמות (= לחות. רש"י), סיד, קוניא (= אבר מהותך) וזפת (הגר"א מוחק 'זפת' וגורס 'גפסים'), ואחר כך היו מסירים את התבנית. ואולם לא היו ממלאים את הכל באותה תערובת אלא הניחו שם גם דברים אחרים והוציאו לפני היבוש, כדי שיהיו הקרנות חלולות (רב כהנא).

דף נה

- פג. א. מה בין קדשי קדשים לקדשים קלים?
 ב. האם קרבן שלמים הוא מקדשי קדשים או קדשים קלים?
 ג. שלמי ציבור, לענין מה הוקשו לחטאת ולענין מה הוקשו לעולה?
 ד. במה שונים קרבן תודה ואיל הנזיר משאר שלמים?
 ה. האם העזרה כולה כשרה לשחיטת קדשים-קלים?
 ו. שלמים ששחטם במצבים דלהלן, מה דינם? דלתות ההיכל נעולות; מוגפות; וילון תלוי בפתח ההיכל; גובה (-תל, וכדו') מפסיק בין מקום השחיטה לפתח ההיכל
 ז. בת ישראל שנשאת לכהן – האם אוכלת בחזה ושוק?
 א. קדשים קלים אין בהם מעילה; הרי הם יוצאים מן העזרה ונאכלים בכל מחנה ישראל, ולא רק לזכרי כהונה (ואת חזה התנופה... תאכלו במקום טהור אתה ובניך ובנותיך...).